

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Jacek Grela

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z wniosku R. K. i K. K.

z udziałem R. S. i M. S.

o ustalenie sposobu korzystania z nieruchomości,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 30 czerwca 2022 r.,

zażalenia uczestników na postanowienie Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 18 marca 2022 r., sygn. akt II Ca 972/21,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 18 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Opolu na podstawie art. 398⁶ § 2 K.p.c. odrzucił skargę kasacyjną uczestników R. S. i M. S. od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu z 13 stycznia 2022 r., w sprawie z wniosku R. K. i K. K. o ustalenie sposobu korzystania z nieruchomości.

Sąd Okręgowy wskazał, że R. S. i M. S. wnieśli skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu z 13 stycznia 2022 r. oznaczoną jako „Kasacja”, sporządzoną 11 marca 2022 r., zaadresowaną do Sądu Najwyższego. Sąd Okręgowy, powołując się na art. 398⁵ § 1 K.p.c., podkreślił, że uczestnik R. S. nie złożył skutecznie wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia Sądu

Okręgowego w Opolu z 13 stycznia 2022 r. (gdyż wniosek skarżącego został odrzucony postanowieniem Sądu Okręgowego w Opolu z 7 lutego 2022 r. jako spóźniony), zaś uczestniczka M. S. wcale nie zgłosiła wniosku o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia.

Sąd Okręgowy podał, że tylko strona, która złożyła skutecznie wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia końcowego orzeczenia sądu drugiej instancji nabywa uprawnienie do złożenia skargi kasacyjnej w terminie dwóch miesięcy od otrzymania odpisu tego uzasadnienia. Doręczenie odpisu orzeczenia sądu drugiej instancji z uzasadnieniem, które może być zaskarżone nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia w postaci skargi kasacyjnej, stanowi nie tylko warunek rozpoczęcia biegu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, ale jest także koniecznym warunkiem, który w ogóle statuuje prawo strony do wniesienia takiej skargi kasacyjnej. Tak więc strona, która nie złożyła wniosku o doręczenie orzeczenia sądu odwoławczego wraz z uzasadnieniem, oraz strona, której taki spóźniony wniosek został odrzucony, nie może skutecznie zaskarżyć orzeczenia drugiej instancji skargą kasacyjną.

Sąd drugiej instancji powołał się również na treść art. 519¹ § 4 pkt 2 K.p.c. i uznał, że skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach dotyczących zarządu związanego ze współwłasnością i użytkowaniem, a do takiej kategorii spraw należy sprawa o podział rzeczy *quad ad usum* rozpoznawana w postępowaniu nieprocesowym.

2. Na postanowienie Sądu Okręgowego o odrzuceniu skargi kasacyjnej zażalenie wnieśli uczestnicy R. S. i M. S., wnioskując o zmianę zaskarżonego postanowienia.

Skarżący podnieśli, że Sąd Okręgowy odrzucił skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu z 13 stycznia 2022 r., powołując się na niedopuszczalność skargi w sprawach o ustalenie sposobu korzystania z rzeczy wspólnej oraz brak powstania zindywidualizowanego uprawnienia do wniesienia środka zaskarżenia wobec niezłożenia skutecznego wniosku o sporządzenie uzasadnienia. Ich zdaniem przyjęcie, że skarga kasacyjna w sprawach o ustalenie sposobu korzystania z rzeczy wspólnej nie przysługuje, nie mogło prowadzić do

odrzućenia skargi kasacyjnej uczestników z uwagi na to, że w skardze kasacyjnej powołali się na nieważność postępowania i wskazywali, że Sąd Okręgowy, wydając postanowienie z 13 stycznia 2022 r., orzekał w niewłaściwym, jednoosobowym składzie, przez co naruszył normę art. 379 pkt 4 K.p.c. W konkluzji podali, że postanowienie to powinno zostać wyeliminowane z obrotu prawnego z powodu jego nieważności bez względu na niedopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej na podstawie art. 519¹ pkt 2 K.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 519¹ K.p.c. od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie – w sprawach z zakresu prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego – przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Takim przepisem szczególnym jest art. 519¹ § 4 pkt 2 K.p.c., zgodnie z którym w sprawach dotyczących zarządu związanego ze współwłasnością lub użytkowaniem, skarga kasacyjna nie przysługuje.

Sprawami dotyczącymi zarządu związanego ze współwłasnością lub użytkowaniem, o których mowa w art. 519¹ § 4 pkt 2 K.p.c., są sprawy rozpoznawane w postępowaniu nieprocesowym, wśród nich te, których podstawę materialnoprawną stanowią art. 199 K.c. i art. 201 K.c. Podział rzeczy wspólnej (*quoad usum*) jest dokonywany przez sąd w postępowaniu nieprocesowym, a podstawę tego podziału stanowią art. 199 zd. 2 k.c. i art. 201 zd. 2 k.c. (uchwała Sądu Najwyższego z 29 listopada 2007 r., III CZP 94/07, OSNC-ZD 2008, nr 4, poz. 96). Żądanie dokonania przez sąd podziału *quoad usum* rzeczy wspólnej, jest w istocie domaganiem się rozstrzygnięcia przez sąd wobec braku zgody właścicieli o czynności z zakresu zarządu przedmiotem współwłasności. W konsekwencji w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że w sprawach o ustalenie sposobu korzystania z rzeczy wspólnej, jak również o zmianę sposobu korzystania, skarga kasacyjna nie przysługuje (postanowienia Sądu Najwyższego:

z 6 marca 1997 r., I CZ 7/97, OSNC 1997, nr 8, poz. 111; z 14 marca 2017 r., II CZ 160/16; z 15 czerwca 2021 r., I CZ 14/21).

Wobec powyższego trafne jest stanowisko Sądu Okręgowego, że skarga kasacyjna uczestników R. S. i M. S. od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu z 13 stycznia 2022 r. była niedopuszczalna i jako taka podległa odrzuceniu (art. 398⁶ § 2 K.p.c. w zw. z art. 519¹ § 4 pkt 2 K.p.c.).

Oceny tej nie zmienia pogląd skarżących, że postanowienie to powinno zostać poddane kontroli kasacyjnej – bez względu na niedopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej – z powodu nieważności postępowania spowodowanej sprzecznością składu sądu orzekającego z przepisami prawa. Zgodnie z art. 398⁶ § 2 k.p.c. sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 k.p.c., nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną. Przepis ten nakłada na sąd drugiej instancji w pierwszej kolejności obowiązek zbadania, w okolicznościach konkretnej sprawy, czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna pod względem przedmiotowym i podmiotowym, jak również czy została złożona w terminie oraz czy spełnia wymagania formalne. W przypadku stwierdzenia jej niedopuszczalności konieczne staje się odrzucenie skargi kasacyjnej bez badania merytorycznych podstaw skargi oraz zawartych w niej zarzutów. Sąd Okręgowy prawidłowo zastosował art. 398⁶ § 2 K.p.c., ocenił skargę kasacyjną uczestników o ustalenie sposobu korzystania z nieruchomości jako niedopuszczalną przedmiotowo i w konsekwencji odrzucił skargę.

Jedynie na marginesie należy zauważyć, że wbrew twierdzeniom skarżących analiza akt sprawy nie wskazuje, iż Sąd Okręgowy, wydając postanowienie z 13 stycznia 2022 r., orzekał w niewłaściwym, jednoosobowym składzie. Zarządzeniem z 12 stycznia 2022 r. Przewodniczący II Wydziału Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Opolu zarządził rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów (k. 155). Z protokołu rozprawy apelacyjnej z 13 stycznia 2022 r. (k. 157) wynika, że sprawa została rozpoznana w składzie trzech sędziów. Na rozprawie tej Sąd Okręgowy - po jej zamknięciu - wydał postanowienie o odroczeniu ogłoszenia orzeczenia. Następnie w tym samym dniu nastąpiło

ogłoszenie orzeczenia, którego dokonał jednoosobowo sędzia sprawozdawca (protokół k. 159). Zgodnie z art. 326 § 1 k.p.c. ogłoszenie wyroku powinno nastąpić na posiedzeniu, na którym zamknięto rozprawę. Postanowieniem wydanym niezwłocznie po zamknięciu rozprawy sąd może odroczyć ogłoszenie wyroku na oznaczony termin przypadający nie później niż dwa tygodnie po dniu zamknięcia rozprawy. W myśl art. 326 § 2 k.p.c. ogłoszenie wyroku następuje na posiedzeniu jawnym i może go dokonać sam przewodniczący lub sędzia sprawozdawca. Powyższe normy mają odpowiednie zastosowanie dla wydanego w sprawie postanowienia Sądu Okręgowego z 13 stycznia 2022 r. (art. 13 § 2 k.p.c.). Skarżący mylnie utożsamiają fakt ogłoszenia postanowienia przez sędziego sprawozdawcę, z orzekaniem w sprawie w składzie jednoosobowym. Analiza akt sprawy prowadzi do wniosku, że Sąd Okręgowy wydał postanowienie w składzie trzech sędziów, a jedynie samo jego ogłoszenie zostało dokonane jednoosobowo, przez sędziego sprawozdawcę.

4. Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c.

[as]